

"Українська народна самооборона" (УНСО), незалежно від існування полярно протилежних оцінок її діяльності, й на сьогодні залишається однією з найбільш відомих парамілітарних організацій. Вона змогла залишити помітний слід у політичній та військовій історії ряду пострадянських держав. Крім того, з часів Української Повстанської Армії вона стала першим національним формуванням, яке ступило на бранче поле. Тому, наважимось сподіватись, що цей матеріал, підготований до десятої річниці організації, буде цікавим до читання широкому загалу.

Частина 1 (1990 - 1994 pp.).

Наприкінці 80-х - початку 90-х років процес розпаду Радянського Союзу і відродження незалежних держав вимагав від українського суспільства пошуку власного шляху. Серед нечисленних, проте найбільш патріотично й радикально налаштованих угрупувань молоді, перемогла думка про необхідність здобуття незалежності революційним шляхом. Наприкінці червня 1990 р. вони об'єднались в міжпартійну Асамблею - суспільно - політичну організацію, побудовану на ідеології українського націоналізму, яка незабаром була переіменована в Національну (Українську Національну Асамблею -УНА). Її кістяк та основну ударну силу на той час утворила Українська Націоналістична Спілка (УНС).¹ Влітку 1991 р. УНС, для вишколу свого особового складу, зорганізувала і провела тaborovі збори. Найважливіше місце у їх програмі відводилося військовому вишколу. 30 червня 1991 р., у день 50-ї річниці проголошення Організацією Українських Націоналістів (ОУН) С. Бандери Акту відновлення української державності, УНС заявила про себе гучною акцією у Львові - був проведений смолоскипний похід та спалення хреста у центрі міста. Ці дії змусили переконатись в піднесенні ролі силового чинника у політиці. Підрозділи міліції та ОМОНу не

наважились тоді на протистояння. Таким чином, був закладений фундамент для створення масової напіввійськової організації.

19 серпня 1991 р. реакцією УНА на спробу заколоту у Москві став заклик про формування загонів народної самооборони, який, до речі, знайшов позитивний відгук серед сотень та тисяч громадян. На момент заснування, УНСО створювалась як добrocінна парамілітарна організація, покликана відродити традиції Українського Вільного Козацтва (УВК) та Народної Самооборони часів Громадянської та Другої Світової воєн. Проте, вже незабаром, приоритетом стало створення не стільки масової, скільки дієвої організації. Надто реальною була загроза втратити "списковий склад" після перших пострілів (з 300 - 400 чоловік - киян в строю могло залишитись 60 - 80 чоловік, але, якщо вони вишколені, дисципліновані й зорганізовані, то вони спроможні та будуть діяти за будь-яких обставин). На той час Україна ще не мала власних збройних сил (процес прийняття присяги на вірність Україні частинами ЗС Радянського Союзу, дислокованими на теренах УРСР, почався дещо пізніше), значною була дезорієнтація влади, а хвиля відродження національної самосвідомості охоплювала широкі кола населення. У сформованих підрозділах, насамперед, розпочали військовий вишкіл особового складу, акцентуючи увагу на вмінні застосувати підручні засоби, холодну та мисливську зброю, "котейль Молотова", володінні навиками хімзахисту, інженерної боротьби і першої меддопомоги. Разом з тим, розгорталась організація структури за територіальним принципом: у районі - загін, в області - краєве командування. Протягом перших півроку - рік УНСО значно збільшила свою чисельність та поширила структурну географію (в окремих випадках, навіть, виходячи за межі України). Організація, насправді, стала боєздатною та мобільною.

Перед УНСО були поставлені наступні завдання:

- захист державності України та її територіальної цілістності;
- захист населення у період політичної та економічної кризи;
- надання допомоги населенню у випадках стихійного лиха та техногенних катастроф;
- захист продуктивного потенціалу України від стихійних та зорганізованих експропріацій;
- охорона законності, суспільного та приватного майна на теренах діяльності організації.

Згодом коло цілей та завдань дещо розширилось, проте принципово не змінилось і по сьогодніння.

Першими завданнями, які довелось вирішувати, стали спільні дії УНСО з міліцією та ОМОНом по здійсненню митного контролю на залізничному транспорті та патрулювання ринків. Подальші події привели до необхідності брати участь в політичних акціях. Коли восени 1991 р. в Україні бурхливу діяльність розгорнули антидержавні, прокомууністичні налаштовані й сепаратистські організації, через бездіяльність державних структур, реагували на ці процеси була вимушена Самооборона. Так, УНСО запобігла спробі

Світлина: Члени УНСО в ПМР, квітень - травень 1992 р.

Блок-пост на мосту через р. Дністер в м. Рибниці. Над ДОТом, спорудженим з перекинутого ливарного ковша, - прaporи ПМР та України.

Весна 1992 р., Крим. Блокада членами УНСО залізничної колії в передмісті Севастополя у відповідь на заборону в'їзду у місто.

формування "Гвардії Донбасу" (організації "захисту від України"), був розігнаний конгрес шовіністичних сил у Києві, що проходив під гаслами "Отечественного форума" тощо. Можна по-різному оцінювати такі непопулярні дії, проте в тому, що в Україні й досі не було порушено (по великому рахунку) громадянського миру, є доля заслуги й УНСО.

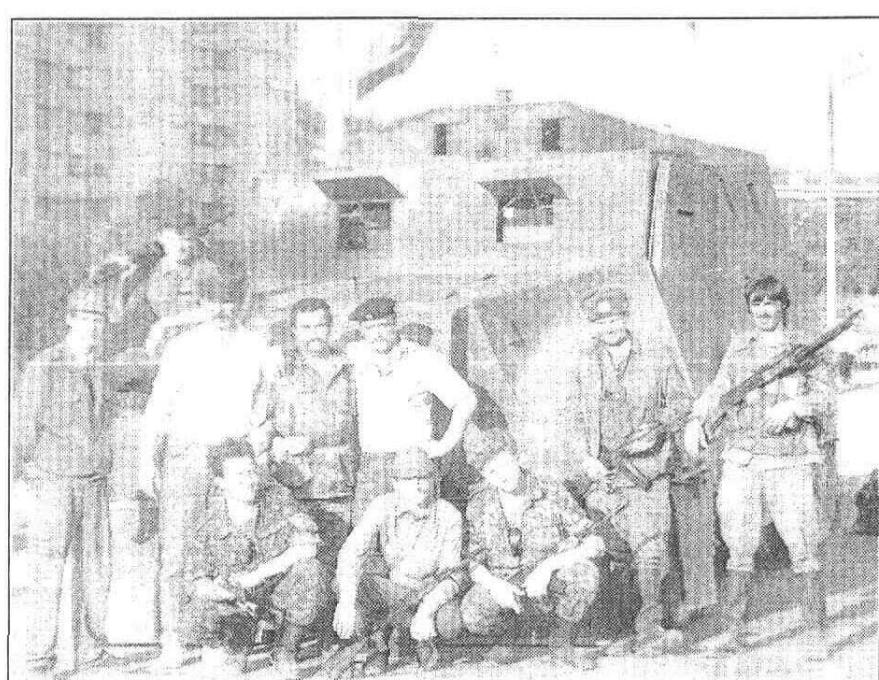
Формування та розвиток структури.

Оскільки УНА була ініціатором створення загонів УНСО, то й Головнокомандувачем Самооборони визначався лідер Асамблей. Того часу ним був Юрій Шухевич - багаторічний політв'язень, син Головнокомандувача УПА у 1943 - 1950 рр. Ромна Шухевича. Главком, як зазначалось у інструкціях, відповідав лише перед "Богом та Історією". Він затверджував призначення командирів усіх рівнів. При Главкомі був утворений штаб - "Головна команда" (ГК), яка здійснювала дорадчі та виконавчі функції та організовувала діяльність УНСО. Самооборона будувалась за територіальним принципом. Найнижчою структурною ланкою

Представник Львівської Крайової організації. Символіка - перші зразки нашивки та знака УНСО.

вважалась "п'ятірка" на чолі із власним командиром. "П'ятірки" одного району (або населеного пункту), які у випадку мобілізації перетворювались на рої (відділення), об'єднувались у підрозділи, які налічували від 10 до 100 осіб та підпорядковувались своєму командиру, його заступнику, начальнику штабу та, зрештою, керуючому зв'язком. Всі теренові та зведені підрозділи підпорядковувалися Крайовій Команді (Обласному Штабу) на чолі з обласним командиром, його

заступником та начштабу (також могла запроваджуватись посада начальника оперативного відділу штабу). У 1992 - 1994 рр. у Києві повнотінно функціонувало 4-5 районних і студентських загонів та загін спецпризначення "Клен". Київський Крайовий Команді також підпорядковувалися всі підрозділи області. Під час проведення спільніх (загальноорганізаційних) акцій теренові підрозділи могли зводитись у загальні, більш чисельні формування, наближені до рівня 1-2 куренів (батальонів).

На протязі всього часу свого існування структура УНСО

Захисники ПМР, квітень - травень 1992 р. Зліва на право: міліціонер, гвардійці ПМР, бійці УНСО, козаки. Позаду - саморобний броньовик (КрАЗ, укріплений стальними листками).

вдосконалювалась та набувала нових форм. За гірших часів - часів переслідувань та репресій - чисельність особового складу зводилася до мінімуму, проте, організація продовжувала існувати, а за кращих часів знову відновлювала свою чисельність. Пізніше, під час бойових дій, тактична структура була перебудована наступним чином: ланки становили рій (до речі, одні ланки утворювали секцію вогню, інші - маневру), 2 - 4 рої з 5 - 7 чоловік кожен та управління становили чоту (взвод), 2 чоти для спільніх дій могли зводитись у хоругву (напівсотню), 3 - 4 чоти становили сотню (роту), 2 - 3 сотні з доданими підрозділами утворювали курінь (батальон). Теоретично підрозділи могли розгорнатись й у більші тактичні одиниці, однак, практика локальних конфліктів не висувала подібних вимог.

У складі самостійних підрозділів відокремлювався рій або чота польової жандармерії.

Станом на 1992 р. місцеві організації УНСО були утворені у більшості регіонів України, а на сьогодні її представники є майже у всіх областях України. Підсумовуючи, підкresлим, що при формуванні своїх частин головний акцент в УНСО робився на мобільність, легкість в управлінні й тактичну гнучкість підрозділів.

Особовий склад, кадри.

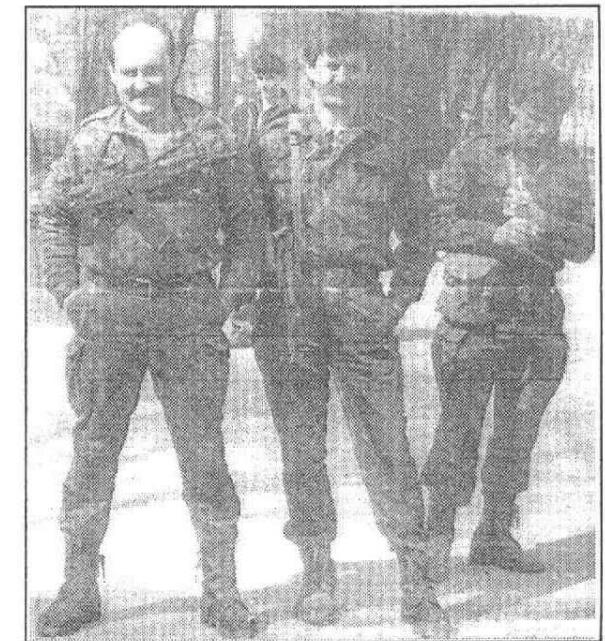
В силу принципу добровільності комплектування та перебування в організації, після природного відсіву під час практичних дій, у лавах залишався кращий людський матеріал. Людей, різних за віком, фізичним станом, рівнем військової підготовки та іншими параметрами, об'єднувало почуття патріотизму та прагнення дій на благо суспільства.

Офіційними документами визначалось, що "членами організації можуть стати фізично здорові чоловіки без зайвих психологічних комплексів віком від 17 до 55 років". У дійсності, під час вступу до Самооборони, особливої уваги ні статі, ні віку, ні національності та громадянству (у Києві, наприклад, певний час в УНСО перебувало два африканці), ні навіть судимості (що-що, а її в СРСР мала достатня кількість людей, налаштованих проукраїнські) не приділялось. Проте, основу організації становила молодь, прaporщики та офіцери запасу, а також, вже виховані з цивільних, власні УНСОвські підстаршинські та старшинські кадри.

Членство в організації вимагало активної участі у її діяльності без відриву від роботи чи навчання. Весь особовий склад був поділений на категорії реєстрowych та запасових. До останньої належали ті, хто не міг брати активної участі в діяльності структур УНСО, але продовжував вважати себе її членом. Не звертаючи уваги на високу свідомість особового складу УНСО, до дисципліні завжди пред'являлися жорсткі вимоги. Вони визначались також статутом та рядом інструкцій. Оскільки у мирний час, було неможливим застосування сухо армійських покарань (наряди, гауптвахта), був прийнятий інший дієвий засіб: за прикладом УПА, в УНСО були введені тілесні покарання. Вони застосовувались без зайвих формальностей, на місці,

палкою - "буком". Покараний сприймав такий засіб виховання, промовляючи "дякую за науку", а "букиніст" відповідав - "заходьте ще". За бойових умов жандармерією застосовувалися більш жорсткі заходи - ув'язнення "на хліб та воду" у глибокій ямі (зиндан). За тяжкі злочини, за законами військового часу, був передбачений навіть розстріл.

Духовну опіку над особовим складом УНСО здійснювали капелани - священники традиційних українських церков, або найбільш підготовлені для цього та призначенні члени організації. Молитва читалася перед кожним вживанням їжі, перед проведенням більшості заходів та акцій. За весь період існування організації серед бійців та командирів проводилось виховання кращих якостей: високої самосвідомості та бойового духу, сміливості, стійкості, жертовності, самодисципліни та ініціативності. На час проведення серйозних акцій запроваджувався "сухий закон", хоча у

Члени УНСО в Придністров'ї, 1992 р.

вільний час або в перервах між боями вживання спиртного не заборонялось. Кращі моральні якості особового складу, в поєднанні з вишколом та вмілим командуванням, неодноразово дозволяли підрозділам УНСО здобувати перемогу над переважаючими силами регулярних частин противника.

Навесні 1992 р., у розпалі сепаратистських виступів у Криму, організацію був проведений ряд акцій на півдні України, найбільш вагома та гучна серед яких відбувалася у Севастополі. На прохання Української Православної Церкви, Самооборона було відряджено понад 500 чоловік для проведення та охорони молебня на місці розстрілу більшовиками у 1918 р. українських моряків. Унсовський потяг був зупинений у передмісті. У відповідь був повністю блокований рух на залізниці, після чого вдалося здійснити свою місію та продефілювати центром міста, що викликало великий громадський резонанс.

Посвідчення нагородженого медалею "Защитнику Приднестровья".

**Члени Київської Крайової
Команди УНСО і донці під час
вианування могил Донських
козаків, що полягли в Російсько-
турецькій війні 1878 - 79 рр. і
поховані на території Києво-
Печерської лаври. Акція
проводилась в пам'ять спільног
боротьби в ПМР, травень 1993 р.**

Бойове хрещення.

У 1992 р. увагу керівництва УНСО привернув конфлікт біля південно-західного кордону України (у якихось 500 км. від Києва) - у Придністров'ї. Після детального ознайомлення з ситуацією, було прийнято рішення не залишатись осторонь. В Україні до цього віднеслись негативно як праві, так і ліві політичні кола. Унсовці ж, вважаючи Придністров'я територією, етнічно та історично близькою до України, виступили на захист українського населення (яке складало від 40 до 60 % всіх жителів) на лівобережжі Дністра. Довелось реагувати також на дії деяких політичних сил Молдови, які прагнули створити "Romania - Mare" - Велику Румунію, яка простяглась би до Південного Бугу. Окрім того, здійснені кроки руйнували монополію росіян "на захист усіх слов'ян". На початку квітня підрозділи Самооборони опинилися на передовій. У Придністров'ї організація офіційно була зареєстрована як УНСО ПМР (Придністровської Молдавської Республіки) та увійшла до складу збройних сил "сепаратистів". Всього, враховуючи ротацію контингенту та місцевих унсовців, під прапорами організації у ПМР побувало до 1500 осіб. Підрозділи (від відділення до півтори сотні) були розкидані на різних напрямках. Найбільш відповідальними були позиції під Кошицею та Кошиєрами, де Збройними Силами Молдови утримувались плацдарми на лівому березі Дністра. Звідти випливала загроза розчленування території республіки навпіл. Бої носили позиційний характер, постійно велись перестрілки, артобстрілки, насоки. Нестачу боєприпасів й практично повну відсутність тяжкого озброєння доводилось компенсувати інженерним забезпеченням. Шанці були переобладнані на позиції з укриттями, дротовими загородженнями та замінованими полями. Це привело до перевершуючих результатів: втрати були мінімальними, хоча союзники - сусіди, які неполюбляли багато копати, постійно втрачали людей: 120 мм мінометні міні противника, під час вибуху у повітрі, зверху вражали уламками недостатньо захищених в окопах бійців.

Крім того, УНСО ПМР несла караульну службу на блок - постах та мостах через Дністер (у Рибниці та Каменці), залучалась до патрулювання. Найбільш

значні сили, під кінець конфлікту, були зконцентровані на півночі ПМР у населених пунктах Ращів та Каменка. Щаб УНСО знаходився у Тирасполі. Після заключення перемир'я, однією з умов якого було роззброєння УНСО, всі сили Самооборони, крім місцевих, були виведені в Україну. Роззброєння не всюди проходило злагоджено, а виведення сил, інколи, межувало з проривом. Однак, організація успішно пройшла бойове хрещення, злагоджено бойовим досвідом та виконала свою місію в ПМР.

Абхазія.

Влітку 1993 р. загін добровольців УНСО, названий "Арго", відправився в Абхазію для участі у війні на боці Грузії. Причиною цьому стало вивчення ситуації в регіоні й наступне заключення: Росія підтримує Абхазію, щоб послабити статус Грузії та закріпитись на Кавказі. Це суперечило інтересам України, оскільки наступним міг стати Крим. На місці довелось зустрітися в бою і з колишніми союзниками (козаками, волонтерами з ПМР та України), і з майбутніми (чеченцями) по різні боки барикад. Всього (з урахуванням ротації та втрат) у війні взяло участь близько 150 волонтерів УНСО. Інтенсивність бойових дій була на щабель вища, ніж у Придністров'ї. Спочатку українці були придбані батальону морської піхоти Грузії, а пізніше вони діяли як самостійна бойова одиниця, дотримуючись принципу екстериторіальності. У боях доводилось зіштовхуватись не тільки з паралімітарними формуваннями против-

*1993 р., Львів,
перші
добровольці на
Кавказ...*

ника, але й з регулярними сухопутними частинами ЗС РФ та підрозділами Чорноморського флоту (який на той час знаходився ніби - то, під спільним командуванням й офіційно не брав участі у війні проти Грузії).

15 липня позиції "Argo" були обстріляні снарядами з газом (іпритом), проте вітер відніс хмару вбік. У районі Сухумського маяка 2 липня 1993 р. вогнем зенітної установки унсовці затопили бойовий катер під абхазьким та андріївським прапорами, а також моторний човен, що прийшов на допомогу тончому судну. У цьому місці очікувалась висадка десанту і катер безкарно вів обстріл позицій УНСО та сусідів - грузинів. У триденних боях в населеному пункті Шрома українцями, за даними грузинської розвідки, була заподіяна шкода противнику в розмірі 54 особи (вбитими та пораненими) і 1 танка. При цьому, втрати "Argo" становили 3 вбитих та біля десятка поранених. Всього за час перебування у Грузії було втрачено 7 чоловік вбитими та понад 20 - пораненими. Унсовцям довелось діяти у складних геокліматичних умовах, ведучи оборонні, наступальні та зустрічні бої, а також виконувати ряд інших завдань. Доводилося багато маневрувати. Через деякий час УНСО стала легендою. Коли ставало відомо про підготовку наступу "абхазів", союзники над своїми позиціями вивішували саморобні українські прапори. Це часто врятовувало положення. У радіоперехопленні поталанило почути, як один командир (мовив російською) відмовлявся вести свій підрозділ в атаку: "Я не самогубець. Це не грузини, це або європейські найманці, або українці", - говорив він.

Загоном почергово командували сотник

Перший командир загону "Argo" на Кавказі сотник "Устим"- кавалер ордену Горгасала III ступеня.

Посвідчення бійця УНСО на Кавказі, нагородженого орденом Вахтанга Горгасала III ступеня.

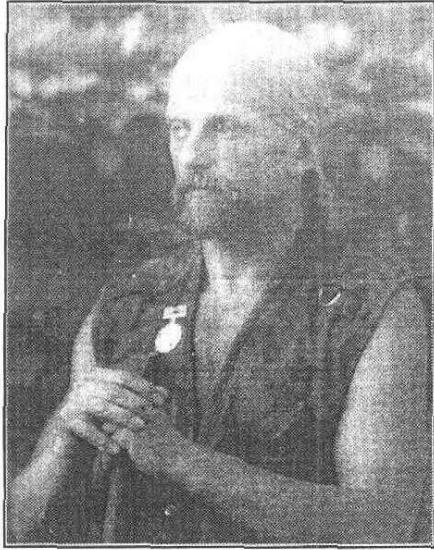
"Устим" (В.Бобрович), "Таран", поручник "Спис", чотовий "Байда", курінні "Зелений", "Нахтібаль" та інші. Згодом Грузія високо оцінила заслуги УНСО, нагородивши багатьох волонтерів вищим орденом держави (про це - далі).

Репресії.

Війна в Абхазії негативно відобразилась на подальшій долі УНСО. Як пізніше розповів екс-президент України Л.Кравчук, Б.Єльцин, приголомшений втратами росіян після боїв під Сухумі (Шрома) з УНСО, дав чітко зрозуміти: "Щоб цього більше не було". 11 грудня 1993 р. український Парламент приймає закон про заборону незаконних воєнізованих формувань, перш за все, маючи на увазі УНСО. Країною прокотилася хвиля репресій проти активістів організації. 21 - 22 січня 1994 р. під Рокитним на Кіївщині силами спецпідрозділу МВС України "Беркут" та міліції був оточений учебний табір Самооборони. В результаті вміло проведеного маневру, під покровом ночі командуванню вдалось вивести весь особовий склад табору з небезпечної зони. Але 12 лютого, під час проведення спец操eraції, "Беркутом" було затримано 30 членів організації, які проходили вишкіл під Києвом. Була розгромлена штаб-квартира УНСО, вилучені кошти і документи, проведенні обшуки помешкань керівництва та рядових членів. На 10 чоловік були заведені кримінальні справи. Внаслідок переслідувань організація не тільки не припинила свого існування, але й спромоглася знайти деяку підтримку в особі частини населення, незадоволеної політичною ситуацією в Україні. Крім того, 3 представники УНСО на весняних виборах 1994 р. пройшли у Парламент. Через 6 місяців всі заарештовані були звільнені, а через рік були закриті їх кримінальні справи. Щоб не наражати людей на небезпеку у вигляді нових арештів та ув'язнення (за ст. 187 п.б КК України на строк від 2 до 8 років та від 3 до 10 років для керівників), Українська Народна Самооборона була перейменована та зареєстрована у Львові як профспілка "Українська Народна Солідарна Організація". Абревіатура назви та символіка залишились незмінними. Підрозділи УНСО були перетворені в організації УНА. До цього часу не всі члени УНСО належали до УНА, багато хто належав до інших політичних організацій, були й позапартійні, до того ж, не кожного члена УНА (в силу різних причин) можна було поставити до строю. За обставин, що склались всі унсовці змушені були офіційно стати членами УНА. Планові вишколи стали проводитись рідше та більш законспіровано. Літні табори функціонували лише на теренах західних областей України, де Самооборона була офіційно зареєстрована на обласному рівні. Було також припинено ведення документації (наказів, призначень тощо). З часом стало зрозуміло, що простою забороною і, навіть, репресіями організацію не зліквідувати.

Символіка.

Характер діяльності УНСО, з часом, поставив організацію перед вирішенням питання про введення власної символіки, уніформи та знаків

Кавалер ордена Горгасала "Обух"

розрізнення. Практично зразу почали використовуватись червоно - чорний прапор УПА та жовто - блакитний - національний. На лівому рукаві почали носитись пов'язки тих самих кольорів, проте червон - чорні - частіше.

Взимку 1991 - 1992 рр. була розроблена й затверджена емблема УНСО (Антоніївський хрест чорного кольору, на кінцях променів якого були накладені початкові літери назви організації, а в центрі - тризуб, виконаний білим), котра стала зображатись на нарукавних знаках. Перші нарукавні знаки особовий склад Самооборони отримав лише на початку весни під час "походу на Крим". Вони були виконані шляхом нанесення малюнку фарбою на тканину і не вирізнялися довговічністю (іл. 1). Пізніше існувало, як мінімум, ще 5 - 6 випусків (не враховуючи саморобних), які мали деякі технологічні та наочні відмінності (іл. 2,3). З моменту видачі, шеврони одразу ж почали нашиватись на лівий рукав форми або цивільного одягу, а також на червоно-чорні пов'язки, та стали основною відзнакою.

Крім емблеми УНСО, на пов'язках використовувалась також символіка УНА та УНС. Герб Української Національної Асамблей, затверджений у 1992 р. складався з хреста, перев'язаного білим рушником: в українській традиції це символізувало пам'ять предків та зв'язок поколінь. Крім того, рушник у символіці УНА означав чистоту та непорочність. Методом машинного гальтування було виготовлено невелику кількість шевронів з цією символікою, які носились, як правило, функціонерами виконкому УНА. Шеврони нашивались на пов'язку, аналогічно шевронам УНСО (іл. 5).

Українська Націоналістична Спілка (УНС) - організація орденського типу, яка увійшла до складу УНА - УНСО, також мала свою символіку, відображену на

шевронах, які також кріпились до пов'язок (іл. 4).

Не дивлячись на однакові тенденції розробки відзнак на обмундируванні УНСО, у деяких теренових підрозділах існували свої характерні відзнаки. У 1994 р. Вінницьким Крайовим Командуванням для носіння на правому рукаві однострою були введені нашивки зі стилізованим зображенням історичного герба Поділля (іл. 6). У Києві у 1992 - 1994 рр. загін спеціального призначення "Клен" також мав власну емблему для носіння на правому рамені (іл. 7).

У 1992 - 1995 рр. Харківська обласна організація не входила до структури УНА - УНСО та діяла автономно, отримуючи деяку матеріальну допомогу від місцевої організації Народного Руху України, "УНСО Харківщини", (так вони себе називали), мала власний оригінальний однострій чорного кольору з чорними мазепинками. Кітлі були покроєні на зразок солдатських парадних ЗС СРСР та мали червону лямівку по краю коміра, а також пристібні, з аналогічною лямівкою, погони. Означення рангів на цих погонах коливало радянську систему, тому члени організації носили знаки розрізнення, які відповідали їх останньому званню у Радянській Армії або міліції. Під кітель одягалась блакитна сорочка з чорною краваткою. На лівому рукаві нашивався шеврон "УНСО Харківщини" - на чорному тлі з червоною лямівкою - золотий тризуб ОУН (середній елемент герба - меч) (іл. 8). Відомо два випуски цих шевронів. Вони відрізнялися один від одного малюнком. Носилась також нагрудна нашивка з написом "УНСО - Харків". До недавна в одному з музеїв Харкова зберігався комплект описаного однострою (у 1995 р. "УНСО - Харківщина"), після тривалого періоду бездіяльності, приєдналась до загальноукраїнської організації з підпорядкуванням ГК УНСО та, незабаром, посіла ключове місце у Східній Україні).

У ході участі підрозділів Самооборони у локальних конфліктах, з'явилася і нова символіка.

У 1993 р. загін, що воював на боці Грузії та носив назву "Експедиційний корпус УНСО "Арго", мав власну емблему, яка наносилась, у трафаретний спосіб, на лізій бік сталевих шоломів - касок, на флаги та техніку (принаймні - на вантажівки) (іл. 11). Під час закордонних походів бійцями використовувалась, поряд з організаційною, і національна символіка союзників (державні прапори та саморобні нашивки тих самих кольорів) (на іл. 12 зображена саморобна нашивка у вигляді прапора Грузії, яка використовувалась унсовцями під час участі у грузино - абхазькому збройному конфлікті).

Однострій.

Від початку в УНСО ніякої мови про однострій не велось ("Не робіть із уніформи культу", - Д. Корчинський). Вважалось, що Самооборона стане саме народною армією, тому в одностроях не буде ніякої потреби. Проте, участь у різних політичних акціях, з часом, привела до необхідності введення зовнішніх відзнак для унсовців. Уніформа, крім практичної віддачі, повинна була здійснювати й певний психологічний вплив. З цієї причини, (у якості парадного однострою), почали використовувати білі сорочки з чорними краватками, чорні брюки та унсовські пов'язки.

З 1992 р. у штаб, час від часу, надходили проекти форми, розроблені окремими ентузіастами. Всі вони опирались, в основному, на зовнішню ефектність та призабуті до того часу національні традиції. Через нестачу коштів на реалізацію, жоден з проектів так і не був затверджений. У кожному Краєвому Командуванні, або іншому тереновому підрозділі, це питання вирішувалось власними силами. Однострій закуплялися та надходили невеликими партіями, відповідно до кількості людей. Тому, у спорядженні загонів УНСО була помітна значна різноманітність. На початку, як правило, використовувалась армійська уніформа, яка залишилася після строкової служби у Радянській Армії. Вона використовувалась без копішніх знаків розрізнення та відзнак, проте з національною символікою: кокардами з тризубом нестатутного зразка, що з'явилися у продажу в пропагандивних кiosках у 1991 р., які й досі можна придбати у центрі Києва (іл. 22,23) (пізніше почали використовуватись кокарди ЗСУ), а у 1993 р. у Грузії існували й саморобні зразки, виготовлені з радянських польових кокард та грузинських погонних 7 - променевих зірочок (іл. 24,25).

В УНС у багатьох були незвичні тоді ще камуфльовані куртки, які носились заправленими в брюки, та офіцерські ремені з портупеєю. Відзнаками також були якісно виготовлені за кордоном гальтовані шеврони з символікою УНС.

Під час бойових дій на боці ПМР, особовий склад підрозділів УНСО також був одягнений доволі різноманітно. Частина добровольців прибула вже спорядженою (у Києві була закуплена невелика фабрика спецодягу, для яких була характерною

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

14

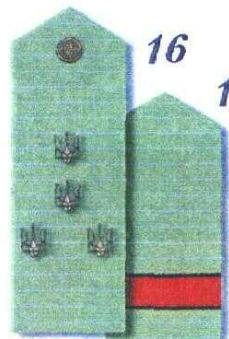
13

11

12

16

17

15

18

19

20

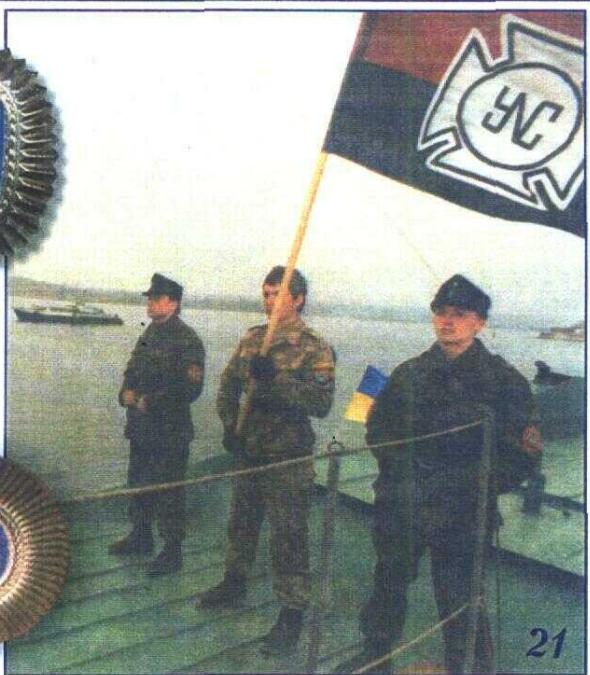
22

23

21

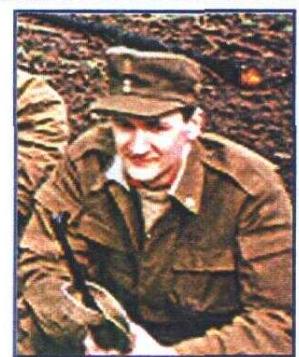
24

25

27

29

26

28

30

31

32

33

34

На кольорових вкладках (ст. 29, 30).

Символіка та однострій УНСО (1990-94 рр.).

1. Перший нарукавний знак УНСО.
- 2, 3. Пізіші варіанти нашивок та спосіб їх пошенння на пов'язці.
4. Пов'язка з нашивкою УНС.
5. Нарукавний знак УНА.
6. Нарукавний знак Вінницької Крайової Команди УНСО.
7. Нарукавний знак київського спецпідрозділу УНСО "Клен".
- 8,9. Нарукавний знак та зразок погони "УНСО Харківщини".
10. Польовий варіант нарукавного знаку УНСО (1993 р.).
11. Емблема загону УНСО "Арго", яку малювали на стальних захисних шоломах (Кавказ, 1993 р.).
12. Нарукавний знак у вигляді пропора Грузії, що використовувався в якості знака відмінності деякими членами УНСО під час грузино - абхазького конфлікту.
13. Стрілець УНСО ПМР, один з різновидів однострою того періоду (вдягнений в радянську солдатську "парадку", кепі від "афганки", х/б галіфе, на рукаві - пов'язка з шевроном УНСО).
14. Член молодіжного підрозділу УНСО.
15. Ройовий УНСО, літо - осень 1993 р., Україна, IX сесія УНА.
- 16,17. Зразки погонів сотника та ройового УНСО, 1992 р.
- 18,19. Зразки погонів сотника та ройового УНСО, 1993 р.
- 20.Чота Київської організації УНСО.
21. Члени УНСО в Криму, 1992 р.
- 22,23.Перші кокарди з національною символікою (1991 р.), що використовувались в УНСО.
24. Польова кокарда ЗС України, яку носили члени УНСО.
25. Саморобна кокарда УНСО періоду грузино - абхазького конфлікту.
26. Гудзик (1991 р.).
27. Перша організаційна нагрудна відзнака УНСО, 1993 р.
28. Пропагандивна відзнака у вигляді герба України, яка використовувалася в якості емблем на комірах одностроїв (іл.29) та на погонах для позначення рангів (іл.16,18).
30. Нагрудна відзнака УНС.
31. Нагрудна відзнака СНУМ.
32. Медаль "Захитнику Приднестров'я"
33. УНСО на Кавказі.
34. Орден Вахтанга Горгасала III ступеня.

відсутність кишені та наколінників на брюках, а також - нестійкість фарби до прання та вигорання), а частина задоволялась тим, що видавалось із бідних місцевих запасів. Під час цієї кампанії унсовці носили, частіше за все, різноманітну форму радянського виробництва (масхалати, "афганки", камуфляжі, х/б, п/ш, одяг "стрійтбейтів", кітлі та брюки від парадної форми). При цьому, гудзики з зірками або обтягувалися тканиною, або замінялися іншими. Дехто ходив у робочій робі, або і у цивільному. Взуття було також дуже різноманітним, проте, як правило, затосковувались черевики з високими берцями та кирзові солдатські чоботи. Головними уборами служили радянські армійські кепі та берети (не рідко - цивільного зразка). Характерними елементами однострою були саморобні шапки-мазепинки та піхотні кепі німецького покрою (різних кольорів та відтінків - кожен шив сам з того матеріалу, котрий був під рукою). Застосовувались також чорні начільні пов'язки, маскувальні маски на обличчя, а на передовій - сталеві радианські шоломи.

В УНСО також використовувалось різноманітне радянське, саморобне та трофейне спорядження: розвантажувальні жилетки, офіцерські ремені з портупеями, які користувались особливою популярністю й нерідко перероблювались на двоплечові, солдатські ремені з пряжками, зафарбованими маскувальною фарбою, або - зі стертими зірками.

Через неможливість повного забезпечення особового складу всім необхідним, керівництвом організації правила носіння однострою й спорядження жорстко не регламентувались. Обмежувались лише рекомендаціями. З досвіду Приднестров'я та діяльності в Україні, у збірник інструкцій ГК від 1993 р. був включений розділ, присвячений бойовому одягу. Наголос у ньому робився на практичність та зручність замість зовнішньої мілітарної ефектності. Давались корисні поради, зокрема - спиратися під час вибору спорядження не на військовий, а на туристичний досвід.

Знаки.

Восени 1993 р. у Полтаві були виготовлені нагрудні відзнаки УНСО (1000 шт.). Вони носились над клапаном лівої нагрудної кишені, іноді - на підкладці з червоної тканини (див. іл.27, світлина на ст. 24).

Кожен дійсний член УНС мав особливий нагрудний номерний значок на шрубці (іл.30). Чим менший був номер, тим більше пишався ним власник, хоча сьогодні це вже не має такого значення: порядок видачі відзнак був порушений з тієї причини,

що у виключених з організації осіб вони вилучались та вручались новим членам.

На різних стадіях унсовцями - членами інших організацій могла використовуватись символіка та відзнаки Спілки Офіцерів України, СНУМу (іл. 31), Української Республіканської Партиї, Українського Козацтва, тощо. Іноді носились і радянські знаки про закінчення школи ДОСААФ, відзнаки навчального закладу, ліквідатора аварії на ЧАЕС, "Война - Інтернаціоналіста" та інші. У 1991-1994 рр., окрім організаційних, носились і безліч пропагандивних або ювілейних знаків з національною символікою. Їх кращі зразки виглядали доволі гарно і під час участі у військових конфліктах вигідно обмінювались на боєприпаси та спорядження (наприклад, чорний хрест з тризубом у центрі у аборигенів обмінювався на гранату або кілька упаковок патронів).

Нагороди.

У 1993 р. понад 60 членів організації були нагороджені медаллю "Захитнику Приднестров'я" (іл. 32, світлина нагороджувального документу - на стор. 25). Наприкінці того ж року Президент Грузії Е.Шеварднадзе підписав Указ про нагородження 23 стрільців та командирів УНСО грузинськими орденами Вахтанга Горгасала III ступеня (іл. 34, світлина нагороджувального документу - на стор. 27). Семеро загиблих в Абхазії унсовці були представліні до цієї нагороди (але II ступеня) посмертно.

Примітка.

"Асамблея називалась міжпартийною, оскільки у її складі перебував ряд малочисельних політичних угрупувань, а деякі з них вважали себе партіями. Серед інших, у Асамблею увійшла "Спілка Незалежної Української Молоді" - СНУМ. Дещо пізніше у СНУМі стався розкол на демократичну й націоналістичну фракції. З останньої (СНУМ(н)) була створена УНС на чолі з Д.Корчинським. На цей час УНС практично розчинилася в УНА-УНСО).

Закінчення матеріалу
читайте в наступному №5
журналу: участь УНСО у
військовому конфлікті в
Чечні, символіка та
однострій, звання та знаки
роздрінення періоду 1994 -
2000 рр., озброєння.

Чечня.

С началом войны в Чечне руководством УНСО было принято решение "об оказании чеченскому народу военной помощи в борьбе с российским империализмом".

В январе 1995 г. в Грозном была сформирована сотня УНСО "Викинг" под командованием "Билого". Подразделение состояло частично из людей, прибывших из Украины, частично - из украинцев, проживавших или работавших в Ичкерии к началу войны и примкнувших отряду на месте. Нельзя сказать, чтобы чеченцы чрезмерно нуждались в военной помощи. Им необходимо было содействие в прорыве информационной блокады вокруг Грозного, политическая и дипломатическая поддержка.

В первый момент "Викинг" был вооружен всего 4 автоматами (один подарен лично Дудаевым, второй - одним из полевых командиров, третий был найден на поле боя, четвертый - куплен в складчину). Позже отряд "разжился" оружием и "оброс" снаряжением, полностью обеспечив себя необходимым. Нужно отметить, что унсовцы были не единственными представителями Украины, воевавшими на стороне Чечни. Некоторое количество украинских добровольцев было разбросано по разным чеченским отрядам. Известно также, что граждане Украины воевали и на стороне россиян. Добровольцев же других национальностей, по свидетельству участников событий из УНСО, было не на много больше, нежели людей в отряде "Викинг".

Бойцы УНСО, с точки зрения чеченцев, в первых же боях зарекомендовали себя с лучшей стороны. Ими было уничтожено несколько единиц бронетехники, сбиты боевые самолет и вертолет, нанесены противнику потери в живой силе. Командиром "Викинга" в Грозном был пленен взвод морской пехоты РФ (42 человека), находившийся на одной из улиц незнакомого района города и ожидавший приказ на выдвижение. Появившийся "полковник" ("Билый") в российской униформе приказал взводу следовать за ним и вывел морпехов в расположение своих сил. Личный состав взвода был окружён и подвергся разоружению.

Бои в Грозном были тяжелыми: приходилось много маневрировать, используя подземные коммуникации, во время самых ожесточенных боев нередко доходило до рукопашной. В частности, унсовцы, вместе с отрядом ополченцев, выдержали схватку с превосходящими силами противника (до

**Владислав
Мирончук
(Киев).**

1990-2000

Украинская Народная Самооборона

200 человек) на площади "Минутка". В этом бою несколько человек были потеряны. Всего же в чеченской войне потери составили 8 человек убитыми и пропавшими без вести, и до 30 - ранеными (при общем количестве в 70 человек, принимавших участие в кампании и, частично, прошедших Приднестровье и Абхазию). Кстати, взаимные счеты по Абхазии между УНСО и чеченцами были забыты.

Подразделения Самообороны принимали участие в боях в Грозном (при обороне и первом чеченском штурме), при обороне Бамута и др. (Гудермес, Шаш, Чеген - Аул, Аргун, Черноречье - см. журнал "Солдат удачи" №11 1995).

В Украине.

Пока шли бои на Кавказе, дома назревали другие проблемы. Еще с 1992 года УНА - УНСО активно поддерживала становление Православной Церкви Киевского Патриархата. 18 июля 1995 г. (названного позже "черным вторником") состоялись похороны ее Патриарха Владимира. Власти не разрешали церкви похоронить его, как полагалось бы, на территории Софийского Собора в Киеве. Против похоронной процессии были задействованы значительные силы спецподразделений милиции, в том числе - отряды "Беркута". УНСамообороной было выставлено оцепление (около 200 человек) для защиты священников и людей, принимавших участие в процесии. Противостоящие спецназу члены УНСО не могли остановить броска превосходящих сил хорошо экипированных и вооруженных "беркутовцев", однако было оказано ожесточенное сопротивление. Благодаря этому, патриарха успели похоронить у стен св. Софии. Многие были ранены, многие - задержаны, но

популярность организации после описанных событий резко возросла. Естественно - не обошлось и без последствий.

Осенью того же года УНА - УНСО была снята с регистрации. В знак протesta членами организации была проведена массовая голодовка.

Весной 1996 г., по просьбе белорусских патриотов, отряды УНСО приняли активное участие в антилукашенковских акциях. Во время проведения марша протеста 26.04.1996 г. манифестантам приходилось неоднократно прорывать милиционские заслоны, в которых также стоял смоленский ОМОН. В ходе этих событий 7 членов УНСО были подвергнуты аресту, длившемуся более года. Действия во время акции и поведение на суде вызвали восхищение Украинской Самообороной среди белорусов: ними были созданы и некоторое время функционировали местные организации УНСО, создававшиеся не по этническому, а по политическому принципу.

В мае того же года сводному отряду организаций УНСО восточных областей Украины (под руководством Харьковского Краевого Командования) удалось сорвать проведение в Харькове съезда, на котором планировалось создать Харьковский филиал ЛДПР. По приказу властей города на нескольких бойцов и командиров УНСО были открыты уголовные дела, но антиукраинским силам так и не удалось достичь своих целей.

В конце 1997 г. с Кавказа (Грузии и Чечни) были выведены последние боевые отряды УНСО, которые продолжали нести там службу в составе местных вооруженных сил.

Кроме названных конфликтов представители УНСО принимали

1

участие в боевых действиях и в других "горячих точках", но уже в составе подразделений иностранных армий (Азербайджан, Югославия, Курдистан).

В 1997 г. УНА - УНСО была зарегистрирована Министерством Юстиции как политическая партия. Это дало возможность легально участвовать в парламентских выборах. Но в самый ответственный момент руководитель организации Д. Корчинский самовольно сложил с себя все командные полномочия. В результате этого, а также ряда объективных и субъективных причин, на парламентских выборах 1998 г. организация терпит поражение.

После решения своих внутренних проблем УНСО продолжает активные действия. В 1999 г. ей удается остановить организованный Московским патриархатом "крестный ход", проведение которого (по решению съезда УНСО) могло дестабилизировать религиозную

обстановку в Украине.

Осенью 1999 г. Самообороной в г. Умань был проведен ряд мероприятий, посвященных отанию почестей национальным героям Гонте и Зализняку. Проведение акции вызвало репрессии со стороны властей, так как преподносилось как антисемитское (оно совпало с массовым паломничеством в Умань евреев - хасидов).

В 2000 г. УНА - УНСО выступила инициатором создания конфедерации националистических организаций Европы с целью взаимопомощи и обмена опытом. В том же году организация отметила свое десятилетие.

Символика, униформа.

Кроме шевронов УНСО, УНС и отличительных знаков региональных подразделений, в организации (в основном - членами руководства Ассамблеи) использовались нашивки и с символикой

УНА. Как уже отмечалось, после утверждения организационной символики Ассамблеи в 1992 г., было изготовлено небольшое количество шевронов с эмблемой УНА. Они нашивались на повязку аналогично эмблемам УНСО (цв.илл.1, фото 3).

Некоторыми членами Винницкой организации УНСО использовались красно - черные повязки с литерами "СБ" (Служба Безлеки), на которые чаще всего прикреплялись обычные шевроны организации, закрывавшие аббревиатуру: таким образом, принадлежность к СБ как бы не афишировалась (цв.илл.2).

Во время Чеченской войны, имея лишь распознавательные функции, широко использовались зеленые повязки газавата (цв.илл.3).

В 1997 г. в кадровом горно-стрелковом курене УНСО "Шрома" в качестве отличия использовались самодельные шевроны защитного цвета (цв.илл.4), а также были разработаны и кустарным способом изготовлены для ношения на головных уборах нашивки с цифрой 2631- обозначением наивысшей точки, которую подразделение преодолело во время первого боевого выхода в горы. Первые знаки вышивались черной нитью на белом овале. В дальнейшем они приобрели форму красного щита с черной окантовкой и теми же цифрами (цв.илл.5.6). Их было изготовлено всего несколько десятков экземпляров и после расформирования подразделения они носятся как памятные знаки.

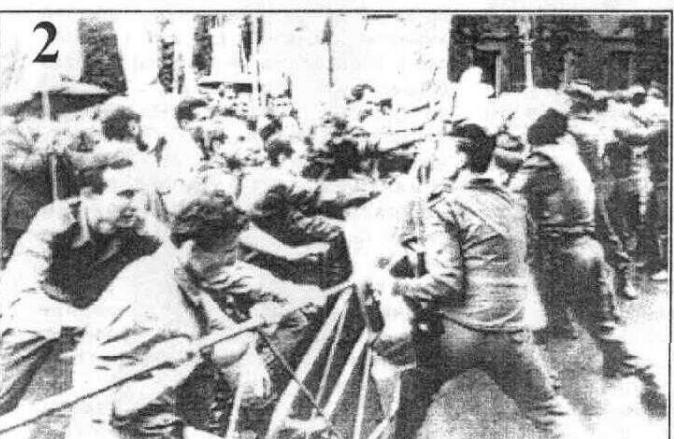
К 1995 г. в униформе УНСО стал преобладать трехчетырехцветный камуфляж, не отличающийся строгим единобразием. По желанию подшивались белые подворотнички, под куртку камуфляжа чаще всего одевали однотонные футболки (белые, зеленые, черные), тельняшки, свитры, а в особых случаях - белые рубашки с черными галстуками.

Головными уборами служили армейские кепи или разнообразные береты. Армейские кокарды переделывались в УНСОвские (цв.илл.7, фото6).

В обуви предпочтение отдавалось высоким шнурованным ботинкам. В

зимний период обмундирование дополняли бушлат с ватной подстежкой, иногда - ватные штаны, перчатки, шапки-ушанки либо вязаные однотонные шапочки спортивного типа. После того как УНА-УНСО оказала существенную помощь в становлении Киевского Патриархата, через круги, близкие к церкви, удалось получить, в виде гуманитарной помощи, некоторое количество зимнего обмундирования и обуви армии несуществующей тогда уже ГДР. Тем же путем поступило и небольшое количество шинелей швейцарской армии, которые переделывались в бушлаты. Из остатков сукна шили мазепинки с красной окантовкой.

В Чечне, кроме камуфлированной, использовалась также трофейная униформа и снаряжение морской пехоты РФ и самодельные белые масхалаты (цв.илл.3). Головными уборами, чаще всего, служили сшитые "под немцев" кепи темно - синего или черного цвета с украинскими кокардами и зелеными повязками газавата

2

15

2

1

4

16

7

13

9

14

6

3

10

8

Фото 1. Часть л/c отряда
"Викинг", Чечня, 1995 г.

Фото 2. События "черного
вторника", Киев, 18.07.95 г.

Фото 3. Министр Юстиции В.

Онопенко вручает свидетельство о
регистрации УНА председателю
исполкома УНА В. Мельнику.

Фото 4. Роевой УНСО, Грузия.

Фото 5. Часть курена "Шрома"
во время учений. Грузия, 1997 г.

(не по религиозным убеждениям, а для
распознавания "своими") (цв.илл.3).

В горно - стрелковом батальоне
"Шрома" использовалось камуфлированное обмундирование и форма цвета
хаки. Мазелинки, шитые из камуфлированной ткани, имели красные канты.
Слева на отвороты прикреплялась нашивка с цифрами 2631. Следует
отметить, что это подразделение УНСО
было обмундировано и экипировано
наилучшим образом (цв.илл.8).

В этот же период лето-осень 1997 г.
один из отрядов УНСО, находившийся в
Чечне, был обмундирован довольно
слабо. Позже его личный состав получил
турецкий камуфляж, для которого были
характерны скошенные нарукавные
карманы. Поэтому, помещенные на них
шевроны производили впечатление
криво нашитых. Дополняли униформу
черные вязаные шапочки, офицерские
ремни и ботинки иностранного образца.
Отдельные стрельцы на груди носили
самодельные нашивки в виде чеченского
и черно - красного флагов.

В 1996 г. были выпущены футболки
с эмблемой УНСО и надписью "Все и
негайно" ("Все и немедленно"). Они были
розданы всем и могли носиться под
камуфляжем.

Необходимо отметить также, что
члены УНСО, получившие ранения во
время боевых действий, имели право
ношения отличий "За ранение", изготовленные
по образцу советских.

Звания и знаки различия.

Параллельно с развитием структуры, в организации создавалась собственная система званий и знаков различия. С зимы 1991 - 92 гг. в практику вводится присвоение подстаршинских и старшинских (подофицерских и офицерских) званий. За основу была взята система, исторически сложившаяся в украинских национальных формированиях. Званиями старались "не разбрасываться" и присваивали их относительно редко, причем иногда они могли не соответствовать занимаемым должностям. Во время локальных военных конфликтов рядовые бойцы УНСО не раз оказывались грамотнее иных "туземных" офицеров.

Доброволец, вступивший в организацию, после прохождения испытательного срока зачислялся стрельцом

(рядовым). Далее присваивались звания роевого (мл. сержанта), чотового (сержанта), бунчужного (ст. сержанта), булавного (старшины), подхорунжего (прапорщика). Офицерскими являлись звания хорунжего (лейтенанта), поручника (ст.лейтенанта), сотника (капитана), куренного (майора), подполковника, полковника. Последние два существовали скорее теоретически, так как в УНСО таких званий никому не присваивали, хотя были офицеры, получившие их в советской или украинской армии. Но, по уставу, всякий вступавший в организацию приходил в нее как рядовой. И только потом, проявив себя соответствующим образом, мог получить звание в системе УНСО. Позже обязательным условием для получения старшинского звания было участие в боевых действиях: Кавказ стали называть кузницей кадров УНА-УНСО.

В 1992 г. была предпринята первая попытка введения знаков различия (погон) по рангам. Первый вариант не был утвержден главой УНА Р.Шухевичем. Говорят - из-за того, что он был копией советской системы. Не исключено, что причиной послужило выпадение из системы рангов партийного руководства (УНА), в котором находились люди штатские. В введении знаков различия администраторы усмотрели угрозу своим амбициям, поэтому первые погоны вне Киева и

области мало где практиковались. В 1993 г. по проекту Кевской Краевой Команды была введена система знаков различия (погон) с обозначением званий поперечными углами (в виде римской цифры "V" - так называемыми "пятками") красного цвета - у подстаршин, и с добавлением трезубца - у старшин (см. "Однострій" №4, с.29, илл.18, 19). Для этого использовался армейский красный галун и пропагандивные значки с государственной символикой Украины. Для отличия тех, кто получил свое звание в боевых условиях, галун окантовывался матерней черного цвета. Существовали и полевые погоны уменьшенного размера (цв.илл.9).

В 1997 г. в горно - стрелковом батальоне "Шрома" для обозначения званий подстаршин командиром были введены нарукавные знаки различия, для изготовления которых использовались нашивки прапорщиков Советской Армии за выслугу лет или красный галун. Тем, кто получил или подтвердил свои звания в боевых условиях, полагались нашивки красного цвета с черной окантовкой (цв. илл.10: роевой, чотовой, бунчужный). У офицеров для обозначения званий на погонах вместо трезубцев могли использоваться семико-

нечные звездочки грузинской армии (цв.илл.11 - погоны хорунжего и майора).

В 2000 г. на съезде, посвященном 10-й годовщине УНА-УНСО, был утвержден новый проект знаков различия, разработанный членом Руководства УНА-УНСО Н.Карлюком. Для подофицеров были предусмотрены погоны с "пятками" зеленого цвета (ровной - одна, чотовой - две (ширина 10 мм, размещаемых углом вниз), бунчукий - одна шириной 20 мм. (углом вверх). Для обозначения офицерских рангов вводились 8 - угловые звездочки, размещаемые по продольной оси погона: хорунжий - одна, поручник - две, сотник - три (диаметром 10 мм.), куреной - одна, подполковник - две, полковник - три (диаметром 15 мм.) (цв.илл.12).

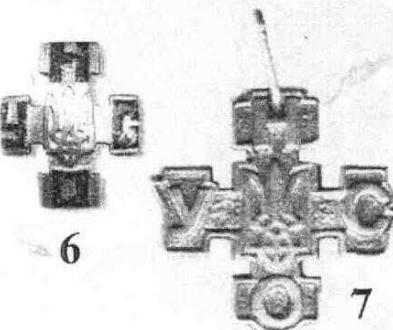
Знаки.

Изготовленные осенью 1993 г. значки УНСО, представлявшие собой алюминиевый каркас со вставленным основанием - полем из красного сукна, часто ломались. Поэтому в 1998 г. был сделан второй выпуск того же значка - цельнометаллического. Кроме того, в 1996 г. в Киеве полукустарным способом была изготовлена партия похожих значков (более 100 шт.); но худшего качества (цв.илл.13, 14).

В 1996 г. в организации были введены нагрудные мельхиоровые "Кресты УНСО". Их выдавали наиболее проверенным и стойким стрельцам и командирам. Позже эти знаки стали приравнивать чуть ли не к боевой награде. С 1997 г. участникам боевых действий было разрешено гравировать на обратной стороне креста псевдоним и группу крови. Иногда членами организации за свой счет делались копии отличий из золота или серебра. Нагрудные кресты УНСО носятся на цепочке или шнурке под одеждой, либо сверху (фото 7).

Награды и награждения.

Зимой 1996 г. в организации была учреждена награда - "Пустынного крест УНСО гласа вопиющего" или "Пустынный крест УНСО". Название было выбрано не случайно: считалось, что великие поступки могут быть не столь яркие, сколь имеющие огромное значение. В качестве примера приводилась

6

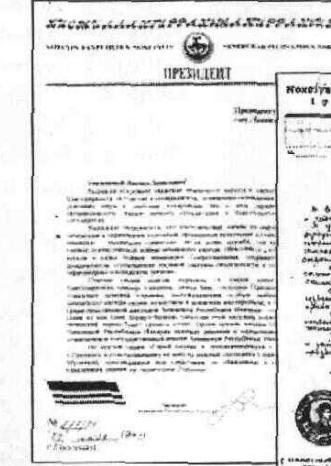
7

Нагорная проповедь Христа, которая в момент ее провозглашения в пустыне перед горсткой людей, не понимающих, и даже может не веряющих в нее, в последствии перевернула мир.

Как отмечалось в газете УНСО "Наша справа" (от 4.07.1997), награда "вручается не за определенное количество использованной энергии, а за действия, которые удивили и поразили даже тех, кто видел в жизни намного больше, чем все деятели, вместе взятые, кто знает настоящую цену "жизни" и "смерти". Этот знак - выражение благодарности Организации за высшую степень преданности ей". Среди 12 человек, награжденных орденом, есть полевые командиры, журналистка, известный правозащитник, группа бойцов, совершивших побег из "плена" с захватом оружия и автотранспорта.

Первое награждение состоялось в Киеве 10.02.1996 г. Награда имеет вид креста, покрытого малиновой эмалью, на который наложена эмблема Самообороны - Антониевский крест черного цвета, на лучах которого размещены начальные литеры названия организации, а в центре - трезубец. Крест носится на колодке с лентой, аналогичной имевшейся у советской медали "За боевые заслуги". У награжденных за боевые заслуги к ленте прикрепляется отличие - накрест положенные мечи (цв.илл.15). На фото 10 - кавалер "Пустынного креста" В.Соловей.

Участие членов УНСО в Чеченской войне многими воспринимается довольно неоднозначно. Тем не менее, награждение украинцев наградами Ичкерии - факт неоспоримый. Некоторые добровольцы Самообороны получили медали "Защитнику Президентского Дворца" (девятилучевая звезда с изображением силуэта здания в центре медальона). Высшей наградой республики - "Герой Нации" - были отмечены старшины "Билый" и "Беркут". О.Челнов "Беркут" являлся начальником штаба спецбригады УНСО "Викинг". За доблесть, проявленную во время первого штурма чеченскими отрядами г. Грозный Указом Президента ЧРИ З.Яндрабиева за №163 от 22.10.1996 г. он был представлен к награде посмертно. Орден был вручен матери О.Челнова и Правительство ЧРИ приняло решение о назначении его дочери пожизненной государственной пенсии Чеченской Республики Ичкерия. Александр "Билому", после представления к награде, орден вручен не был, поскольку в то время он находился под следствием по обвинению в совершении уголовного преступления в Украине. 24

8

9

июля 1997 г. Президентом ЧРИ А.Масхадовым и 20 августа 1997 г. Командующим Армией Генерала Дудаева, Лидером Чеченского Общенационального Движения "Путь Джохара" бригадным генералом С.Радуевым Президенту Украины Л.Кучме были направлены письма (фото 8, 9) с просьбой "...оказать содействие в разрешении судьбы Александра "Билого" таким образом, чтобы не были травмированы многие его товарищи - бойцы чеченского сопротивления и все население республики, для которого Сашко Бильный поистине олицетворяет народ Украины и его солидарность с борьбой за свободу и независимость Чечни" (орден "Герой Нации" ("Къомал Турпал") О.Челнова показан на цв.илл.16).

Фото 3 (стр.4) - события "черного вторника", Киев, 18.07.1995 г.

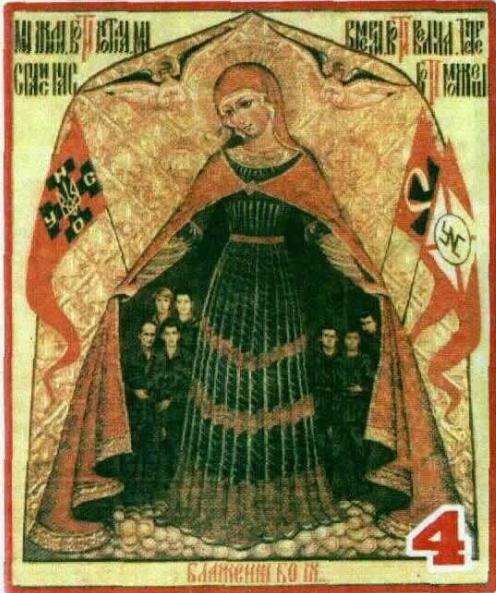
Фото 4 - икона "Покровы Богородицы уновской". Под покровом Богородицы изображены семь первых погибших членов УНСО.

Фото 5 - пулеметное звено УНСО в горах Абхазии, 1997 г.

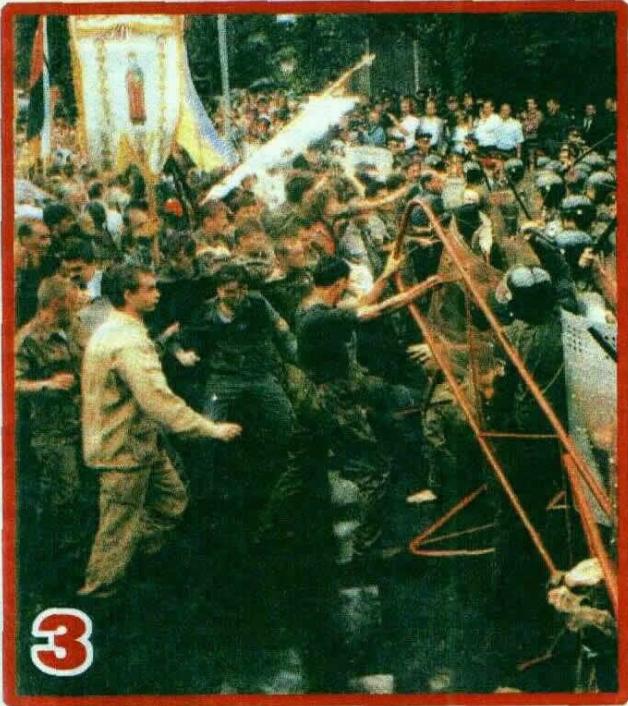

10

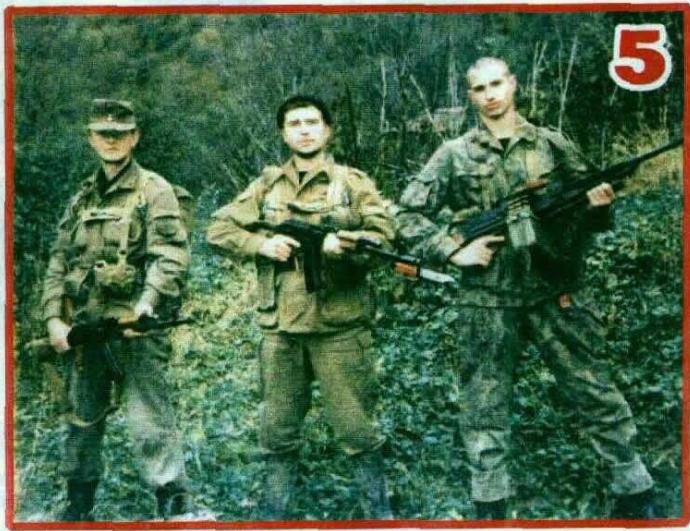
ФОТО 3, 4, 5

4

3

5